

**РЕГІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЖІНОЧОГО ВИКОНАВСТВА
В УКРАЇНСЬКОМУ БАЛЕТІ: 90-ті роки ХХ – початок ХХІ ст.
(частина I: Київ і Львів)**

Мета дослідження – аналіз жіночого виконавства в українському балеті з часів здобуття незалежності до сьогодення (1991-2017 рр.), зокрема в містах Київ та Львів. **Методологія** дослідження ґрунтується на регіональному та персонологічному підходах, на принципах спадкоємності та єдності навчання і виконання, а також на історико-мистецтвознавчому аналізі. **Наукова новизна** полягає у виокремленні основних регіональних осередків жіночого виконавства в українському балеті та творчих рис найбільш відомих його представниць: м. Київ (І. Задаянна, Я. Гладких, Т. Голякова, Н. Лазебнікова, Т. Лезова, А. Шевченко, К. Кухар і ін.), м. Львів (Ю. Єрмоленко, А. Якименко, А. Сурміна, В. Ткач, Х. Ткач, Д. Ємельянцева та ін.). Підкреслено, що відповідно до принципу єдності навчання і виконання у межах конкретного мистецького осередку прослідковується співпраця хореографічної школи та театрів опери і балету. **Висновки.** Українські солістки і балерини, виходячи з огляду їхнього репертуару, не просто зберігають світові й вітчизняні класичні здобутки балетного мистецтва, а й вдаються до сміливих експериментів, закладаючи підвалини власного художнього і технічно-професійного зростання та розвиваючи кращі традиції школи жіночого виконавства в українському балеті.

Ключові слова: український балет, жіноче виконавство, регіональні осередки, репертуар.

Захарова Валентина Анатоліївна, аспірант Київського національного університету культури і мистецтв

Региональный анализ женского исполнительства в украинском балете: 90-е годы ХХ – начало ХХІ в. (часть I: Киев и Львов)

Цель работы – анализ женского исполнительства в украинском балете со времен провозглашения независимости до сегодняшнего дня (1991-2017 гг.), в частности в городах Киев та Львов. **Методология** исследования основана на региональном и персонологическом подходе, на принципах преемственности и единства обучения и выполнения, а также на историко-искусствоведческом анализе. **Научная новизна** заключается в выделении основных региональных центров женского исполнительства в украинском балете и творческих черт наиболее известных его представительниц: Киев (И. Задаянная, Я. Гладких, Т. Голякова, Н. Лазебникова, Т. Лезова, А. Шевченко, К. Кухар и др.), Львов (Ю. Ермоленко, А. Якименко, А. Сурмина, В. Ткач, Х. Ткач, Д. Емельянцева и др.). Подчеркнуто, что в соответствии с принципом единства обучения и выполнения в пределах конкретного художественного центра наблюдается сотрудничество хореографической школы и театра оперы и балета. **Выводы.** Украинские солистки и балерины, учитывая их репертуар, не просто сохраняют мировые и отечественные классические черты балетного искусства, но и прибегают к смелым экспериментам, закладывая основы собственного художественного и технико-профессионального роста, тем самым развивают лучшие традиции школы женского исполнительства в украинском балете.

Ключевые слова: украинский балет, женское исполнительство, региональные представительства, репертуар.

Zakharova Valentina, postgraduate of Kyiv National University of Culture and Arts

Regional analysis of female performance in the Ukrainian ballet: 90s XX – early XXI century (part I: Kiev and Lviv)

The aim of the work is to analyze the female performance in the Ukrainian ballet from the time of declaration of independence until today (1991-2017), in particular in the cities of Kiev and Lviv. The **methodology** of the research is based on regional and person-like approaches, on the principles of continuity and unity of teaching and performance, as well as on historical and art criticism. **Scientific novelty** consists in the allocation of the main regional centers of female performance in the Ukrainian ballet and the creative features of its most famous representatives: Kiev (I. Zadayannaya, J. Gladkikh, T. Golyakova, N. Lazebnikov, T. Lezova, A. Shevchenko, K. Kuhar and others), Lviv (Y. Ermolenko, A. Yakimenko, A. Surmin, V. Tkach, H. Tkach, D. Emelyantseva, etc.). It is emphasized that in accordance with the principle of unity of learning and fulfillment within a particular art center, cooperation is observed between the choreographic school and the theater of opera and ballet. **Conclusions.** The fact that soloists and ballerinas, taking into account their repertoire, not only preserves the world and domestic classical features of ballet art, but also resorts to bold experiments, laying the foundations for their own artistic and technical and professional growth, thereby developing the best traditions of the school of female performance in Ukrainian ballet.

Key words: Ukrainian ballet, female performance, regional representations, repertoire.

Актуальність теми дослідження. Із проголошенням незалежності та суверенітету Української держави в історії українського балету, зокрема жіночого виконавства, настає новий період. Попри невідомість і кризу початку 1990-х років, зумовлену байдужістю і почасти ганебним ставленням чиновни-

ків до культурно-мистецької сфери, принизливу ситуацію з фінансуванням останньої за “залишковим принципом”, кінець другого десятиліття XXI ст. представлений молодими і гучними іменами в балетному мистецтві, палітрою регіональних балетних осередків (шкіл) і багатообіцяючими планами на майбутнє.

Відразу варто зауважити, враховуючи у методологічному плані принципи спадкоємності або “продуктивного консерватизму” та єдності виконання і виховання, що український національний балет на сучасному етапі його розвитку не є відокремленим і автономним утворенням, а багато в чому продовжує традиції радянського періоду. Останній, у свою чергу, спирався на досвід становлення балетного театру 1900-1920-х років, що характеризується формуванням нових балетних студій та шкіл, удосконаленням майстерності виконавців і акторів, продуктивним зв'язком експериментаторства і академічної класики.

Виконавська майстерність українських артистів і артисток балету, серед яких імена М. Мордікіна (головний балетмейстер першого в історії української культури національного оперно-балетного театру – Державної української музичної драми, заснованої у травні 1919 р.), Б. Ніжинської, О. Кочетовського, А. Романовського, Л. Ланге, І. Чистякова, М. Фроман та ін., виступила платформою, на базі якої згодом почали з'являтися зірки українського радянського балету, до яких можна віднести О. Гаврилову, К. Васіна, А. Васильєву, Н. Верекундову, Г. Кирилову, О. Сталінського, В. Шехтмана, О. Бердовського, Є. Єршова, Олену та Варвару Потапових, В. Калиновську, Г. Кушнірову, І. Лукашову, А. Гавриленко, Л. Герасимчук, А. Белова, М. Апухтіна, В. Парсегова та багатьох інших.

Певну спадкоємність щодо української радянської традиції можна простежити на прикладі діяльності регіональних мистецьких центрів як окремих локальних проявів у межах того, що сучасні дослідники називають українською балетною школою. При чому це стосується не лише чоловічого, а й жіночого виконавства.

Ступінь наукової розробки теми. Осмислюючи феномен жіночого виконавства в балеті, варто брати до уваги праці В. Красовської [5-6], Ю. Бахрушина [2], Ю. Слоніського [13-14], В. Богданова-Березовського [3], Б. Львова-Анохіна [7] та ін., в яких розкриті важливі історичні закономірності розвитку балетного театру, що мали вплив і на формування вищезначеного предмета нашого розгляду. Що ж до українського контексту в цьому питанні, то вагому теоретичну цінність мають дослідження Ю. Станішевського [15-17], праці В. Туркевича [10-12], дисертації Т. Павлюк [8], О. Шаповал [19], П. Чуприни [18], Є. Коваленко [4] та ін. Окрім цього, необхідно звернутися до наукової періодики, публікацій в ЗМІ, журналах та інтернет-виданнях, до медіа-ресурсів, інтерв'ю з балетмейстерами та артистами.

Метою статті є регіональний аналіз жіночого виконавства в українському балеті з часів здобуття незалежності до сьогодення (1991-2017-ті рр.). Ця мета реалізується в таких завданнях: по-перше, визначення специфіки методу регіонального аналізу в хореографічному мистецтві; по-друге, окреслення основних регіональних центрів жіночого виконавства на сучасному етапі, зокрема, у містах Київ, Львів, акцентуючи увагу на знакових постатях і їхньому творчому доробку.

Виклад основного матеріалу. Свого часу великий хореограф Дж. Баланчін зауважив, що для нього поняття “балет” перекладається як “жінка”. І не випадково, адже навколо жіночих образів і партій балет формує автентичну хореографічну виразність. Саме жіноче виконавство закладає потенціал танцювального розвитку образів і ситуацій, максимально сприяє вдосконаленню техніки стрибка, додаючи йому плавність, м'якість, динамічну різкість і граційність. Жінки в українському балеті, до речі, як і в російському, – це його особливість і слава на світовій арені.

Жіночий танець – магічна енергія Великого Жіночого начала, поєднана з витонченою красою, котра зачаровує і вабить глядачів, підкорюючи серця партнерів-чоловіків. Саме вона допомагає партнерові перетворити танець на особливу духовно-естетичну та психічну реальність, у межах якої відбувається художня комунікація і передача власних внутрішніх емоційних станів. Глядач, інтерпретуючи в своїй свідомості побачені й почуті образи, перетворюється на співтворця картини життя, котра розгортається тут і зараз – на його очах. Виникає синергія тонких енергій, той ефект взаємодії з залом, коли під час свідомого сприйняття, радощів і задоволення від сценічного дійства відбувається сходження до вищих рівнів свідомості всіх учасників театрального дійства.

Регіональний аналіз балетного виконавства тісно пов'язаний з принципами спадкоємності та єдності виховання і виконання. Більше того, його продуктивність підвищується у поєднанні з персоналогічним підходом, оскільки, про який би мистецький осередок не йшлося, він завжди представлений певними персоналіями, в даному випадку провідними солістками та артистками балету.

Необхідність звернення саме до регіонального аналізу виникає у зв'язку з настанням нового періоду в історії жіночого виконавства, який можна вважати національним, коли кожне місто і регіон з його балетною школою і оперним театром є важливим простором, в межах якого не просто відтворюються окремі тенденції російського балету та унаслідуються традиції радянського періоду його функціонування, а й твориться власна традиція і школа – школа українського жіночого виконавства.

З-поміж основних регіональних осередків, на які хотілося б звернути увагу в межах даної статті, найбільш яскравими для репрезентації є представлені містами Київ, Львів, Одеса, Харків і Дніпро. Це міста, в яких на найбільш високому рівні представлені зразки жіночого виконавства в українському балеті, успадковані й розвинуті на базі попередніх періодів його становлення.

Найбільш знані і відомі виконавиці Києва виступали і продовжують виступати в Національній опері України ім. Тараса Шевченка. Коротко зупинимося на аналізі їх творчості.

Балерина лірико-романтичного плану Ірина Задаєнна (1962-2005 рр.) – випускниця Київського хореографічного училища (1980) та учениця Г. Кирилової, з 1991 р. заслужена артистка України. 1980-2001 рр. – солістка Національної опери України Знамениті її партії: Мавка ("Лісова пісня" М. Скорульського), Одетта-Оділія, Аврора, Маша ("Лебедине озеро", "Спляча красуня", "Лускунчик" П. Чайковського), Кітрі ("Дон Кіхот" Л. Мінкуса), Джульєтта, Попелюшка ("Ромео і Джульєтта", "Попелюшка" С. Прокоф'єва), Милуша ("Княгиня Ольга" Є. Станковича), Жізель (однойм. балет А. Адана).

Яна Гладких – випускниця Київського хореографічного училища (1986), теж учениця Г. Кирилової і заслужена артистка України (1998). З 1994 р. артистка Національної опери. а до цього вона працювала в Київському театрі класичного балету. Сьогодні вона поза оперно-академічним середовищем проводить приватні заняття. Як виконавиця відома своїми партіями: Одетта-Оділія, Аврора, Клара ("Лебедине озеро", "Спляча красуня", "Лускунчик" П. Чайковського), Жізель (однойм. балет А. Адана), Джульєтта ("Ромео і Джульєтта" С. Прокоф'єва), Терпсихора ("Аполлон Мусагет" І. Стравінського), Русалонька (однойм. балет О. Костіна).

Тетяна Голякова – випускниця Київського державного хореографічного училища, Лауреат міжнародних конкурсів артистів балету ім. С. Лифаря (1994), у Люксембурзі (1997), ім. Рудольфа Нурієва (1998), лауреат Премії Міжнародного фонду Сержа Лифаря – "За втілення хореографії Сержа Лифаря" (2006) з 2011 р. вона народна артистка України. Найбільш відомі партії: Одетти-Оділії, Клари, Аврори, Принцеси Флоріни в "Лебединому озері", "Лускунчику", "Сплячій красуні" П. Чайковського; Кітрі, Гамзатті, Нікії, Медори, Гюльнари – в "Дон Кіхоті", "Баядерці", "Корсарі" Л. Мінкуса; Жізель, Сильфіди в однойменних балетах А. Адана і Х. Левенсхольда; Джульєтти в "Ромео і Джульєтті" С. Прокоф'єва; Фрігії, Егіни в "Спартаківі" А. Хачатуряна, Ширін у "Легенді про любов" А. Мелікова, Кармен у "Кармен-сюїті" Ж. Бізе – Р. Шедріна та ін.

Наталія Лазебнікова – у 1997 р. закінчила Київське хореографічне училище і стала солісткою балету Національної опери України. У 1996-1997-х рр. вона стажувалася в Монако у Балетній школі принцеси Грейс. У 1998 р. отримала звання заслуженої артистки України. Лауреат Міжнародного конкурсу артистів балету ім. С. Лифаря (1994, Київ, II премія; 1996, Київ, III премія), дипломант Європейського конкурсу молодих артистів балету "Приз Лозанни" (1996, Швейцарія). Відома своїми партіями: Одетта-Оділія, Принцеса Аврора, Клара ("Лебедине озеро", "Спляча красуня", "Лускунчик" П. Чайковського), Нікія, Гамзаті, Кітрі ("Баядерка", "Дон Кіхот" Л. Мінкуса), Жізель, Гюльнара, Медора ("Жізель", "Корсар" А. Адана), Джульєтта, Попелюшка ("Ромео і Джульєтта", "Попелюшка" С. Прокоф'єва), Сванільда ("Копелія" Л. Деліба), Раймонда ("Раймонда" О. Глазунова), Аннель ("Віденський вальс" на музику Штраусів), Фрігія ("Спартак" А. Хачатуряна), Марина ("Грек Зорба" М. Теодоракіса), Сюзанна ("Весілля Фігаро" на музику В.-А. Моцарта), Балерина ("Петрушка" І. Стравінського), Джульєтта ("Ромео і Джульєтта" в хореографії С. Лифаря на музику однойменної симфонічної увертюри-фантазії П. Чайковського) та ін.

Тетяна Льозова приєдналася до балетної трупи Національної опери після закінчення Київського хореографічного училища в 2002 р., а у 2010 р. стала заслуженою артисткою України. Перебуває у творчому пошуку та не боїться експериментувати. У своїй рецензії на балетну версію класичного роману О. Дюма-сина "Дама з камеліями" В. Поліщук відмітив, коментуючи виступ балерини в ролі Марі Доплессі: "Складний драматичний матеріал під силу лише неабиякій танцівниці. Тетяна Льозова з роллю впоралася відмінно і підтвердила репутацію акторки, що дуже тонко відчуває характер героїні. Прекрасні технічні дані, духовне наповнення, легкість, вишуканість, відточений малюнок танцю і емоційність – всі ці якості вона проявила повною мірою" [9]. Відомі її партії: Мавка у "Лісовій пісні" М. Скорульського, Одетта-Оділія, Клара, Фея Бужку, Флоріна ("Лебедине озеро", "Лускунчик", "Спляча красуня" П. Чайковського), Кітрі у "Дон Кіхоті" Л. Мінкуса Аннель ("Віденський вальс" Й. Штрауса), Сюзанна ("Весілля Фігаро" В.-А. Моцарта), Данієла у однойменному балеті М. Чембержі, Марина ("Грек Зорба" М. Теодоракіса), попелюшка у однойменному балеті С. Прокоф'єва, Білосніжка ("Білосніжка та семеро гномів" Б. Павловського), Гюльнара, Жізель ("Корсар", "Жізель" А. Адана), Мальвіна ("Буратіно і чарівна скрипка" Ю. Шевченка), Зобеїда ("Шехерезада" М. Римського-Корсакова), Кармен ("Кармен-сюїта" Ж. Бізе-Р. Шедріна) та ін.

Анастасія Шевченко з відзнакою закінчила Київське хореографічне училище і була прийнята у балетну трупу Національної опери України в 2011 р. "Анастасія Шевченко – моя найулюбленіша балерина. Звичайно, так недобре говорити, я всіх люблю, але за збігом внутрішнім, художнім, ну, може ще Тетяна Льозова зрівняється. Це такі дві балерини там, де ми відчуваємо один одного" [1], – відмічає А. Рехвіашвілі. Найбільш знані її партії: Pas de trois, Нікія в "Баядерці" Л. Мінкуса, Повелителька дріад в "Дон Кіхоті" Л. Мінкуса, Фея ніжності, Фея Бузку в "Сплячій красуні" П. Чайковського, Великі лебеді, наречені, Одетта-Оділія в "Лебединому озері" П. Чайковського, Східна лялька в "Лускунчику", П. Чайковського, Польова русалка та Водяна русалка в "Лісовій пісні" М. Скорульського, Солістка в "Сильфіді" Х. Левенсхольда, Біла дама та Раймонда в "Раймонді" О. Глазунова, Монна, Зельма і Жізель в "Жізелі" А. Адана та ін.

Катерина Кухар – випускниця Київського хореографічного училища та учениця Т. Таякіної. З 1999 р. вона солістка Національної опери України ім. Тараса Шевченка, учасниця багатьох міжнародних фестивалів, які проходили в Україні, Росії, Польщі, Японії, Фінляндії, Південній Кореї, Німеччині, Латвії та ін. Член журі міжнародного балетного фестивалю-конкурсу Tanzolimp у Берліні (2015 р.), Міжнародного балетного конкурсу в Сеулі (2015-2016 рр.), музично-балетної консерваторії в Парижі (2016 р.), голова журі Всеукраїнської хореографічної асамблеї ім. Наталії Скорульської (2016 р.). У 2016 р. була нагороджена орденом княгині Ольги III ступеня, а у 2018 р. отримала звання народної артистки України. Найвідоміші партії: Джульєтта – "Ромео і Джульєтта", Сильфіда – "Сильфіда", Маша – "Лускунчик", Княгиня Єлизавета – "Вікінги", Анелі – "Віденський вальс", Софі – "Данієлла", Білосніжка – "Білосніжка", Попелюшка – "Попелюшка", Редиска – "Чипполіно", Русалонька – "Русалонька", Сванільда – "Коппелія", Мавка – "Лісова пісня", Гюльнар – "Корсар", Аврора, принцеса Флоріна – "Спляча красуня", Жізель – "Жізель", Сюзанна – "Весілля Фігаро", Октавія – "Володар Борисфену", Мрія – "Каприси" та ін.

Серед інших представниць цього регіону також варто відмітити Катерину Алаєву, Маргариту Альянах, Тетяну Андрєєву, Ірину Борисову, Ольгу Голицю, Катерину Діденко, Ганну Дорош, Єлизавету Гогідзе, Аліну Дулесову, Катерину Кальченко, Ольгу Кіф'як, Юлію Кулик, Марину Степанченко-Бондзюк, Олену Філіп'єву, Христину Шишпор та ін.

Щодо Львова, то в першу чергу згадаємо провідних солісток Національної опери. Юлія Єрмоленко закінчила відділення класичної хореографії Львівського державного училища культури і мистецтв, працює в театрі з 1999 р. В її репертуарі партії Гамзатті – "Баядерка" Л. Мінкус, Мірта – "Жізель" А. Адана, Чортиха – "Створення світу" А. Петрова, Мікаєла – "Кармен-сюїта" Ж. Бізе-Р. Щедрина, Гудула, циганки – "Есмеральда" Ц. Пуні, Королева мишей – "Лускунчик" П. Чайковського, Па-де-труа, наречені, великі лебеді – "Лебедине озеро" П. Чайковського, Володарка дріад, Карменсіта, Болеро – "Дон Кіхот" Л. Мінкуса, Флорія Тоска – "Повернення Батерфляй" Д. Пучіні-М. Скорика та ін.

Альбіна Якименко закінчила Алма-Атинське державне хореографічне училище ім. А. В. Селезньова у 1994 р., працювала в Омському та Новосибірському театрах, а з вересня 1999 р. є солісткою балету Львівського національного академічного театру опери та балету ім. С. Крушельницької. У репертуарі партії: Одетта, Оділія – "Лебедине озеро" П. Чайковського, Нікія, Гамзатті – "Баядерка" Л. Мінкуса, Жізель, Мірта – "Жізель" А. Адана, Маша, Королева мишей – "Лускунчик" П. Чайковського, Есмеральда, Цариця ночі – "Есмеральда" Ц. Пуні, Балерина – Гран па з балету "Пахіта" Л. Мінкуса, Вакханка, Єлена – "Ніч вальпургії" Ш. Гуно, Франческа – "Франческа да Ріміні" П. Чайковського, Джульєтта – "Ромео і Джульєтта" С. Прокоф'єва, Соломія, Флорія Тоска – "Повернення Батерфляй" Д. Пучіні – М. Скорика, Кармен – "Кармен-сюїта" Ж. Бізе-Р. Щедрина та ін.

Анна Сурміна в 1994 р. закінчила Київське державне хореографічне училище, у 1994–1995 р. працювала солісткою у Донецькому театрі опери та балету, а впродовж 1995–2006 р. – солістка Харківського театру опери та балету. З 2007 р. працює у Львові. В її репертуарі: Одетта-Оділія, па-де-труа – "Лебедине озеро" П. Чайковського, Жізель – "Жізель" А. Адана; Гамзатті – "Баядерка" Л. Мінкуса; Кітрі, Амур, Вулична танцівниця – "Дон Кіхот" Л. Мінкуса; Маша – "Лускунчик" П. Чайковського, Балерина – гран па з балету "Пахіта" Л. Мінкуса, Менада, Єлена – "Ніч вальпургії" Ш. Гуно, Манон Леско, Флорія Тоска – "Повернення Батерфляй" Д. Пучіні-М. Скорик, Pas d'esclave – "Корсар" А. Адана.

Вікторія Ткач закінчила відділення класичної хореографії Львівського державного училища культури та мистецтв і працює в театрі з 1999 р. В її репертуарі: Есмеральда – "Есмеральда" Ц. Пуні, вулична танцівниця, амур – "Дон Кіхот" Л. Мінкуса, Лілея – "Лілея" К. Данькевича, Джульєтта – "Ромео і Джульєтта" С. Прокоф'єва, Жізель – "Жізель" А. Адана, Менада – Ш. Гуно "Вальпургієва ніч", Нуся, сестра Соломії – "Повернення Батерфляй" Д. Пучіні – М. Скорик, Офелія – "Гамлет" П. Чайковського, Подруги – "Коппелія" Л. Деліба, Подруги – "Даремна обережність" П. Гертеля, варіації – Гран па з балету "Пахіта" Л. Мінкуса, Pas de action, варіації III-ї дії – Л. Мінкус "Баядерка", Еврідіка – опера "Орфей і Еврідіка" Х.-В. Глюк і ін.;

Христина Трач – заслужена артистка України, працює у Львівському академічному театрі опери і балету з 1996 р. У репертуарі такі партії: Одетта-Оділія, па-де-труа "Лебедине озеро" П. Чайковського, Маша, Королева мишей – "Лускунчик" П. Чайковського, Нікія, Гамзатті – "Баядерка" Л. Мінкуса, Сванільда – "Коппелія" Л. Деліба, Жізель, Мірта – "Жізель" А. Адана, Балерина – Гран па з балету "Пахіта" Л. Мінкуса, Гертруда – "Гамлет" П. Чайковського, Мазурка – "Шопеніана" Ф. Шопена та ін.;

Дарія Ємельянцева у 2008 р. закінчила Київську муніципальну державну академію танцю ім. С. Лифаря і з вересня цього ж року працює у театрі. Її репертуар: Білосніжка – "Білосніжка та семеро гномів" Б. Павловського, Жізель – "Жізель" А. Адана, Одетта, Оділія – "Лебедине озеро" П. Чайковського, Джульєтта – "Ромео і Джульєтта" на муз. П. Чайковського, Сванільда – "Коппелія" Л. Деліба, Сва – "Створення світу" А. Петрова, Марі – "Лускунчик" П. Чайковського, Дівчина – "Видіння троянди" К.-М. Вебер, Фанні Черріто – "Па-де катр" Ц. Пуні, Ліза – "Даремна обережність" П.Гертеля, Манон Леско і Чіо-Чіо-сан – "Повернення Батерфляй" Д. Пучіні-М. Скорика.

Наукова новизна рооти полягає у виокремленні основних регіональних осередків жіночого виконавства в українському балеті та творчих рис найбільш відомих його представниць: м. Київ (І. Задаянна, Я. Гладких, Т. Голякова, Н. Лазебнікова, Т. Льозова, А. Шевченко, К. Кухар і ін.), м. Львів (Ю. Єрмоленко, А. Якименко, А. Сурміна, В. Ткач, Х. Ткач, Д. Ємельянцева та ін.).

Висновки. Підтверджено факт, що українські солістки і балерини, виходячи з огляду їхнього репертуару, не просто зберігають світові й вітчизняні класичні здобутки балетного мистецтва, а й вдаються до сміливих експериментів, закладаючи підвалини власного художнього і технічно-професійного зростання та розвиваючи кращі традиції школи жіночого виконавства в українському.

Література

1. Анико Рехвиашвили: В балете огромное количество выходцев из Киева [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://golos.ua/i/378091>.
2. Бахрушин Ю.А. История русского балета /Ю.А. Бахрушин. – М.: Советская Россия, 1965. – 227 с.
3. Богданов – Березовский В.М. Галина Сергеевна Уланова. Изд. 2-е, испр. и допл. / В.М. Богданов – Березовский. – М.: Искусство, 1961. – 172 с.
4. Коваленко Є.І. Балетне мистецтво Національної опери України 1991-2005 рр.: виконавські традиції, творчі постаті, вистави: автореф. дис. ... канд. мист. 17.00.02 / Є.І. Коваленко. – Київ, 2017. – 23 с.
5. Красовская В.М. Русский балетный театр начала XX века. 2. Танцовщики / В.М. Красовская. – Л.: Искусство, 1972. – 456 с.
6. Красовская В.М. Профили танца / В.М. Красовская – СПб.: АРБ им. А.Я. Вагановой, 1999. – 400 с.
7. Львов-Анохин Б.А. Мастера Большого балета / Б.А. Львов – Анохин – М.: Искусство, 1976. – 240 с.
8. Павлюк Т.С. Українське балетмейстерське мистецтво другої половини ХХ ст. : автореф. дис... к. мист. 17.00.01 "Теорія та історія культури" / Т.С. Павлюк – Київ : Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтв, 2005. – 20 с.
9. "Протанцованный Дюма" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rg.kiev.ua/page5/article34074>.
10. Туркевич В. Легенда українського балету / В.Дм. Туркевич / Бенефіс народної артистки України, народної артистки Радянського Союзу, віце-президента Української Академії Танцю Валентини Калиновської, присвячений 40-річчю творчої діяльності. Буклет.– Київ: Вид. Національної опери України ім. Т.Г.Шевченка, 1998. – 10 с.
11. Туркевич В. Фейерверк фуэте для Елены Потаповой / В.Дм. Туркевич – День. 2010. – № 66 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/ru/article/taym-aut/feuyerverk-fuete-dlya-elenypotapovoy>.
12. Туркевич В. Хореографічне мистецтво України у персоналіях (біобібліографічний довідник) / В. Туркевич. – К., 1999. – 223 с.
13. Слонимский Ю.И. Советский балет. Материалы к истории советского балетного тетра / Ю.И. Слонимский. – Москва, Ленинград: Искусство, 1950 – 368 с.
14. Слонимский Ю.И. Драматургия балетного театра XIX века / Ю.И. Слонимский. – М.: Искусство, 1977. – 344 с.
15. Станишевский Ю. Харьковский театр оперы и балета / Ю.А. Станишевский // Музыкальная энциклопедия. – Т. 5. – М.: Советская энциклопедия, 1981. – С. 1035-1037.
16. Станішевський Ю.О. Балетний театр України: 225 років історії/ Ю.О. Станішевський. – К.: Музична Україна, 2003. – 440 с.
17. Станишевский Ю. Украинский балетный театр / Ю. Станишевский. – К.: Музична Україна, 2008. – 411 с.
18. Чуприна П.Я. Творча діяльність Національного академічного театру опери та балету України ім. Т.Г.Шевченка в контексті розвитку української художньої культури (1991-2001): дис... к. мист.: 17.00.01 "Теорія та історія культури" / П. Я. Чуприна – Київ, 2005 – 186 с.
19. Шаповал О. В. Творча діяльність балетмейстера А.Ф.Шекери в контексті історії української хореографічної культури 60-90 років ХХ століття: автореф. дис.. к.. мист. 17.00.03 "Музичне мистецтво" / О.В. Шаповал – Київ, 2006. – 27 с.

20. Шкурєєв К.І. Становлення хореографічної освіти у Харкові (XX – початок XXI століття) як чинник створення балетних вистав для дітей / К.І. Шкурєєв // Вісник ХДАДМ. – 2016. – №1. – С. 143-148.

References

1. Aniko Rekhviashvili: In the ballet a huge number of people from Kiev. Retrieved from: <https://golos.ua/i/378091> [in Russian].
2. Bakhrushin Yu. (1965). History of Russian Ballet. M.: Soviet Russia [in Russian].
3. Bogdanov – Berezovsky V. (1961). Galina Sergeevna Ulanova. Ed. 2 nd, cor. and aug. M.: Art [in Russian].
4. Kovalenko E. (2017). Ballet Art of the National Opera of Ukraine 1991-2005: performing traditions, creative figures, plays. The author's abstract. dis ... candidate art studies 17.00.02. Kyiv [in Ukrainian].
5. Krasovskaya V. (1972). Russian ballet theater of the early twentieth century. Dancers. L. : Art [in Russian].
6. Krasovskaya V. (1999). Profiles of dance. St. Petersburg [in Russian].
7. Lvov-Anokhin B. (1976). Masters of the Grand Ballet. M.: Art [in Russian].
8. Pavlyuk T. (2005). Ukrainian choreography art of the second half of the twentieth century. The author's abstract. dis. ... candidate art studies 17.00.01 "Theory and History of Culture". Kyiv, State acad. guides Personnel Culture and Arts. [in Ukrainian].
9. "Dumas Dancers". Retrieved from: <http://rg.kiev.ua/page5/article34074/> [in Russian].
10. Turkevich V. (1998). Legend of the Ukrainian Ballet. Beneficiary of People's Artist of Ukraine, People's Artist of the Soviet Union, Vice President of the Ukrainian Academy of Dance Valentin Kalinovska, dedicated to the 40th anniversary of creative activity. Booklet. K. [in Ukrainian].
11. Turkevich V. (2010) Fireworks fouette for Elena Potapova. Day. №. 66. Retrieved from: <http://www.day.kiev.ua/ru/article/taym-aut/feerverk-fuete-dlya-elenypotapovoy> [in Russian].
12. Turkevich V. (1999). Choreographic art of Ukraine in personalities (bibliographical guide). K. [in Ukrainian].
13. Slonimsky Yu. (1950). Soviet ballet. Materials on the history of the Soviet ballet tetra. M., L.: Art. [in Russian].
14. Slonimsky Yu. (1977). The dramaturgy of the ballet theater of the XIX century. M.: Art. [in Russian].
15. Stanishevsky Yu. (1981). Kharkov Theater of Opera and Ballet. In the Music Encyclopedia, vol. 5, 1035-1037. [in Russian].
16. Stanishevsky Yu. (2003). Ballet Theater of Ukraine: 225 years of history. K.: Musical Ukraine. [in Ukrainian].
17. Stanishevsky Yu. (2008). Ukrainian Ballet Theater. K. : Musical Ukraine. [in Russian].
18. Chuprina P. (2005). Creative activities of the National Academic Theater of Opera and Ballet of Ukraine named after. T. Shevchenko in the context of the development of the Ukrainian artistic culture (1991-2001): The diss. of candidate of Arts according, spec. 17.00.01. Kyiv. [in Ukrainian].
19. Shapoval O. (2006). The creative activity of choreographer A. Shkerei in the context of the history of Ukrainian choreographic culture 60-90 years of the twentieth century: The author's abstract. dis. ... candidate art studies. 17.00.03. Kyiv. [in Ukrainian].
20. Shkuryev K. (2016). The formation of choreographic education in Kharkiv (XX – early XXI century) as a factor in the creation of ballet performances for children. In the Herald of Kharkiv State Academy of Design and Fine Arts, №1, 143-148. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 03.03.2018 р.